

Отримати статус активного споживача електроенергії (самовиробником) в Україні може фізична особа - підприємець, юридична особа, ОСББ та установи що фінансуються з бюджету, встановивши власну генеруючу установку.

Активний споживач – це фізична або юридична особа, яка не лише споживає електроенергію, а й виробляє її з відновлюваних джерел для власних потреб або здійснює діяльність із зберігання електроенергії, а надлишки енергії продає у мережу. Іноді використовується ще термін *prosumer*, який об'єднує в собі значення і виробника, і споживача.

В Україні самовиробництво електроенергії регулюється законодавством. Зокрема, Закон України «Про ринок електричної енергії» визначає, що «активні споживачі» мають право виробляти електричну енергію для власних потреб.

Основні кроки, щоб стати активним споживачем:

1. Проектування (за необхідності) та встановлення генеруючої установки, що виробляє енергію з альтернативних джерел (сонце, вітер, біомаса тощо), або установку зберігання енергії (УЗЕ).
2. Звернутися до оператора системи розподілу (ОСР) подавши такий пакет документів:
 - Заява-повідомлення про встановлення генеруючої установки або установки зберігання енергії.
 - Копії документів на право власності (або користування) на земельну ділянку та об'єкт нерухомості (будинок, приміщення).
 - Копія паспорта та ідентифікаційного коду (для фізичних осіб) або установчі документи (для юросіб).
 - Однолінійна схема підключення генеруючої установки (зазвичай у двох примірниках).
 - Технічна документація на обладнання (сертифікати на інвертори, панелі, акумулятори тощо).
 - Документи на право власності чи письмова згода співвласників (якщо об'єкт має кількох власників).
3. Узгодження з ОСР технічного завдання щодо встановлення засобу обліку на генеруючу установку. Фахівці ОСР проводять обстеження установки та перевіряють її відповідність вимогам Кодексу систем розподілу.
За результатами ви отримуєте:
 - Акт технічної перевірки.
 - Акт про опломбування засобів захисту та вузла обліку.
 - Паспорт точки розподілу.
4. Встановлення та підключення автоматизованої системи комерційного обліку електроенергії (АСКОЕ), яка фіксує і споживання, і генерацію в мережу (двонаправлений лічильник), також є необхідність встановлення споживачем, окрім АСКОЕ, додаткового обліку безпосередньо на генеруючій установці (це пряма вимога Закону та кодексу комерційного обліку). За результатами ви отримаєте: Акт введення в експлуатацію АСКОЕ.

5. Подання заяви до оператора системи розподілу (ОСР) щодо оформлення статусу активного сапоживача.

6. Отримання оновленого пасторту точки розподілу з зазначенням генеруючого обладнання, його потужності та місця встановлення;

7. Укладання договору купівлі-продажу електроенергії з постачальником (за механізмом самовиробництва).

Відносини між *активними споживачами* та електропостачальниками щодо продажу електричної енергії, виробленої такими споживачами, *регулюються Договором купівлі-продажу електричної енергії за механізмом самовиробництва, який розробляється електропостачальниками на основі примірного договору, затвердженого НКРЕКП. Такий договір є додатком до Примірного договору про постачання електричної енергії споживачу.*

Для підписання договору необхідно надати пакет документів:

- Заява-приєднання на укладення договору про купівлю-продаж електроенергії за механізмом **самовиробництва** (Net Billing).
- копія паспорту точки розподілу електроенергії із зазначеною дозволеною потужністю для відпуску;
- установчі документи та довідку про відкриття рахунку в банку для перерахування коштів;

Реалізація надлишків електроенергії «Система погодинного сальдування» дозволяє максимально ефективно використовувати згенеровану електроенергію. Відбувається взаємозалік спожитої та виробленої енергії, після чого розраховується різниця:

- якщо генерація перевищує споживання, різниця оплачується споживачеві;
- якщо споживання перевищує генерацію, споживач оплачує різницю постачальнику.

Викуп здійснюється за дисконтом до РДН, де РДН - фактична погодинна ціна закупівлі електричної енергії за розрахунковий період на організованому сегменті ринку «добу наперед» відповідно до даних сайту «Оператора ринку». Постачання електроенергії здійснюється за погодинними цінами по групі А.

Процес формування ціни

1. Проводиться погодинне сальдування потужностей. Якщо випускається в мережу більше генерації, тоді різниця між згенерованим і спожитим зараховується до розрахунку.

2. На сальдовані значення потужностей накладаються ціни відповідно узгодженої Комерційної пропозиції .

Важливо:

У юридичної особи серед додаткових КВЕДів повинні бути 35.11 Виробництво електроенергії та 35.14 Торгівля електроенергії. В основних КВЕДах їх наявність заборонена.

Якщо встановлена потужність генеруючих установок на одному об'єкті не перевищує 5 МВт, (на період до 01 січня 2028 року – 20 МВт, відповідно до Закону від 14 січня 2025 р. № 4213-IX) підприємство не зобов'язане отримувати ліцензію на виробництво електроенергії. Зберігання електричної енергії активними

споживачами, третіми особами в УЗЕ вважається зберіганням електричної енергії для власних потреб та не потребує отримання ліцензії на зберігання енергії, за умови що встановлена потужність таких УЗЕ на одній площадці вимірювання не перевищує 5 МВт.

Слід пам'ятати, що існує обмеження обсягу одномоментного відпуску в мережу. Так, активний споживач має право встановити генеруючу установку, потужність якої не перевищує дозволenu потужність електроустановок такого споживача. Однак для споживачів вільної ціни (тобто крім побутових та малих непобутових споживачів) діє обмеження одномоментного відпуску в мережу не вище 50% від дозвlenої потужності. В разі перевищення такого значення, вартість «надлишково відпущеної» електроенергії буде повернута споживачем своєму постачальнику у вигляді «компенсаційного платежу».

- Якщо ви плануєте встановлювати велику станцію для бізнесу (понад 50 кВт), ОСР може вимагати додаткові **технічні умови** та проектну документацію.

Умови втрати статусу активного споживача

Активний споживач зі встановленою потужністю генеруючих електроустановок більше 1 МВт **втрачає статус активного споживача** на календарний рік у разі, якщо за попередній календарний рік обсяг відпуску електричної енергії, виробленої генеруючими електроустановками активного споживача, у мережу перевищив 50 відсотків загального обсягу споживання електричної енергії (з мережі та з генеруючих електроустановок активного споживача) такого активного споживача.